idrottsforum.org/recensioner
IDROTTSVETENSKAP · LÄRARUTBILDNINGEN · MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652–7224 ::: Publicerad den 1 oktober 2008
Utskriftsvänlig pdf-fil
Läs mer om fotboll på idrottsforum.org

För många svenska fyrtiotalistgrabbar blev fotbolls-VM i Sverige 1958 den händelse som för alltid lyfte fotbollen från bakgårdslek till blodigt allvar, Inte minst semifinalmatchen mellan Sverige och Västtyskland hade starka inslag av både blod och allvar. Sverige vann som bekant den matchen, med 3–1. Nacka Skoglund, Gunnar Gren och Kurre Hamrin var svenska målgörare. Bägge lagen skulle komma att förlora sina nästföljande matcher – stort dessutom; Brasilien slog Sverige i finalen med 5–2 och Frankrike besegrade västtyskarna i bronsmatchen med lika övertygande 6–3. Det var en tid att minnas. Och för den som vill minnas den tiden lite bättre, eller kanske för första gången stifta närmare bekantskap med den, rekommenderar Frank Östergren Arne Norlins fantastiska *1958: När folkhemmet fick fotbolls-VM* (Roos & Tegnér). I boken samsas berättelsen om fotbollsåret 1958 med rikligt med bilder och lagom mycket fakta, och man kommer verkligen Sverige för femtio år sedan in på livet – ”det är så skickligt vävt att tiden går att känna på”, menar vår recensent.

Lysande historik över nittonhundrafemtioåtta

Frank Östergren
Journalist

Arne Norlin
1958: När folkhemmet fick fotbolls–VM
287 sidor, inb., ill.
Lund: Roos & Tegnér 2008
ISBN 978-91-976144-8-1

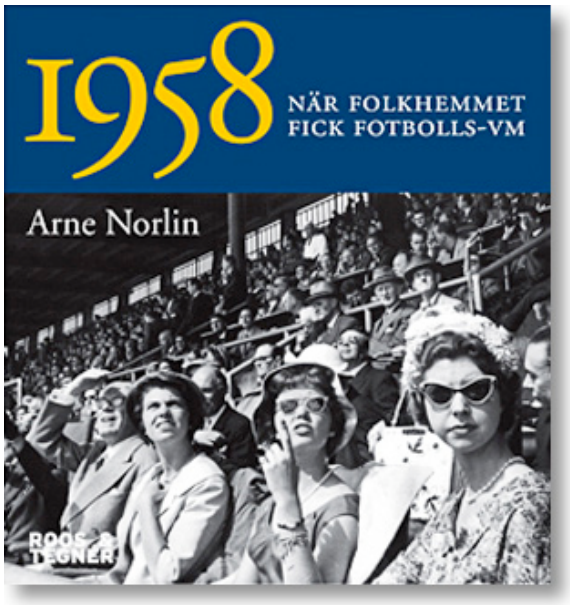

Så här efteråt är verkligen tredje kapitelrubriken värd sitt avslutande frågetecken.

”Hur kunde Sverige få VM i fotboll?”.

Arne Norlin ägnar 13 sidor i sin minnesbok om världsmästerskapen till att utreda hur ett utkantsland i världen kunde få arrangera turneringen och de sidorna är precis som bokens övriga 274 sidor en resa till en tid allt färre verkligen minns.

1958 hade vi långt kvar till den digitala tidsåldern, minns bara att LP-skivan var ny och television något som endast kunde ses i mellersta Sverige, kristendom var läroämne i folkskolan och så vidare.

Om VM 1958 har det vår och sommar 2008 skrivits mycket. Märkligt, för idrottshistoria har länge varit på undantag i Sverige. Medias sportbevakning är extremet nutidsfixerad, förra årets ishockey-VM arkiverat så fort det spelats. För att nu inte ta något sådant som de olympiska sommarspelen, när de svenska kvällstidningarnas bilagor kom och medarbetarna/sportjournalister fick delge sina svenska OS-minnen, bara de äldsta kom med Anders Gärderud 1976, resten var nutid.

Arne Norlin är journalist och barnboksförfattare, och den kombinationen har varit god för *1958: När folkhemmet fick fotbolls-VM*. Ty även det självklara behöver redovisas och det med ett språk som tar kortaste vägen mellan inledande versal och punkt.

För det som är självklart för alla som har tydligen eller diffusa ”jag-låg-på-golvet-och-lyssnade-till-Hyland-medan-pappa-satt-i-fåtöljen”-minnen av VM, det är inte självklart för senare generationer.

Ta bara omslagsbilden, jo, det är gammelkungen och tre Haga-sessor och bakom strama herrar i hatt och den typ av gåbortkostym min morfar hade och bilden väcker minnen. Men den som inte vet vad gammelkungen hade för nummer (Gustaf VI Adolf) och att de tre prinsessorna är systrar till vår nuvarande kung eller att herrar då var finklädda på det sättet, för denne läsare är inget självklart.

Det är där Arne Norlin gör ett styvt jobb. *1958* är ingen akademisk bok. Det är en hjärteberättelse, en nostalgisk faktaresa överfylld med detaljer och minnesbilder och tidsdetaljer och det är så skickligt vävt att tiden går att känna på.

En av textens styrkor är att Arne Norlin inte nöjt sig med sitt eget minne eller arkivets. Han har sökt upp Västtysklands målvakt Fritz Herkenrath bara för att tala om Kurt Hamrins mål på Nya Ullevi. Ett mål som han anser sig ha agerat rätt vid, för ”hade jag inte tagit ett steg ut hade Hamrin passat till Gren som var helt fri”.

Så rullar det på i boken, djupdykning bakom våra allt suddigare minnesbilder, fram med tidningsartiklar, fram med åsikter, fram med förklaringar, fram med en kunskap som dolts av tidens gång.

På så sätt är boken akademisk, här ska förklaras varifrån Brasilien fick sitt 4-2-a-system. Skillnaden är, som ovan redan antytts, att den språkliga dräkten är lättsammare, fotnoter osynliga, hänvisningar få.

Intressant förresten just vad gäller 4-2-2. Svensk sportjournalistik hade redan före VM skrivit om taktiken, bland annat i den dagliga tidningen Idrottsbladet. Inte minst den unge Bo Hansson, jo just han, visade i sina texter upp en imponerade taktiskt kunskap och att han verkligen hade örat mot den dåvarande internationella fotbollsvärlden. Detta i en tid då nyheter färdades långsamt.

Matcherna, spelarna, profilerna, turneringen, allt får i detalj sitt. Men lika mycket utrymme ges till vad turneringen kom att betyda för det dåtida svenska samhället. Televisionens framväxt är nämnd, VM blev också en öppning mot omvärlden. De orter som var spelplatser fick vad som slarvigt kan beskrivas som att se en del av stora världen.

Upplevelsen var positiv och kanske var det därför som Brasilien blev sådana favoriter. De kom till ett Sverige i fagraste sommartid, ett Sverige som gjorde allt för att de skulle trivas.

Sådana fula knep som användes i Västtyskland 1974 var inte uppfunna, ni kanske minns då hur en tysk tidning av boulevardtyp ägnade sig åt att skriva påhittade elakheter om Västtysklands motståndare, allt för att ge hemmalaget fördelar. (Jag vet att sådana här påståenden ska följas av källhänvisning, men dumhet mår ibland bäst av att döljas, dessutom drar sig svenska tidningar av samma typ numera inte för att göra likaledes).

Bokens illustrationer flödar likt det ymniga hornet. Layouten med en fri yta till vänster på varje sida där bilder och kortfakta samsas gör att sakprosans bredspalt är lättläst. Vissa sidor saknar illustration, det blanka utrymmet är vilsamt för ögat samt förhöjer det grafiskt positiva intrycket.

I hur många bildarkiv och hos hur många samlare Arne Norlin varit vill jag inte ens gissa. Jag skriver bara, tack för jobbet. Det är som att få ett helt år återskapat. Bildmaterialet åtföljs hela tiden av skarpa bildtexter. Som sidorna 86-87 där Sovjetunionens spelare kopplar av med bland annat bordshockeyspel. En av personerna på bilden är Nikolaj Ozerov, landets då mest kände radiosportkommentator. En uppgift åtminstone jag känner viss upphetsning över. Ishockeyspelet heter förresten Aristo Puck, det så kallade Tumba-spelet kom året efter. Så mycket går det att få in i en bildtext.

Som en paus kommer mitt i boken ett kapitel överdådigt med fakta om Sverige 1958. Det fanns 104 gruvor mot 24 idag, lägre tjänstemän och arbetare rökte cigaretter och pipa, medan högre tjänstemän gärna köpte cigarrcigaretter, piratradiostationen Radio Mercur började sända från ett fartyg i Örsund, ”Mosebacke monarki” hördes för första gången i radio, i valrörelsen gjorde ATP-frågan debatterna mer hätska än vanligt i svensk politik.

Mängden information till trots, *1958: När folkhemmet fick fotbolls-VM* är ingen statistikbok, den är knappast heller förstavalet för det som förr kallades kalenderbitare. Vad boken är, det är som redan skrivits, en härligt resa tillbaka till en tid sedan länge försvunnen, begravd av den digitala framtidstron. 1958 var det ännu länge tills att en man vid namn Armstrong gick på månen, det var till och med långt till färg-tv.

2008 är det otänkbart att Sverige ska tilldelas VM i fotboll. 1958 var det möjligt, för världen var så annorlunda, då var det till och med näst intill otänkbart att professionella fotbollspelare skulle kunna få spela i landslaget.

Bokens avslutande statistikdel kanske en del tycker är begränsad. Men minns då att det är först de senaste tio åren som man haft möjlighet att mäta hur långt en spelare springer på vänsterkanten om han har nummer sju på ryggen och det är motvind. Referenslistan är också den tacknämligt komprimerad och då med hänvisningar vi oftast själva kan leta upp.

© Frank Östergren 2008

Köp boken från Adlibris.se

Kjøp boken fra Capris.no

Køb bogen fra Adlibris.dk

www.idrottsforum.org | Redaktör Kjell E. Eriksson | Ansvarig utgivare Aage Radmann